

וראה גם ח' רעק"א כאן). ויש שסובר שגם במקום הפסד המוקצה, מותר לטלטל בלא ניעור, שכל שיש הפסד בניעור, לא הצריכוהו לנער (בית מאיר שם; וראה להלן סוף ד"ה הא, שהמשנ"ב פסק כבית מאיר, וראה שבות יצחק מוקצה קלד, שהמשנ"ב ליטתו לעיל בגדר חובת הניעור, שבמקום שיש עצה יש להימנע מלטלטל את המוקצה, ולכן במקום הפסד המוקצה נחשב שאין עצה, ואין צריך לנער).

וְלַנְעִירֵיהֶּוּ נְעוּרֵי - וינער הפירות עד שיסתלקו לצדי הכלכלה, וישליך בניעורו את האבן לבדה (רש"י). והשלכת האבן אינה אסורה משום בורר פסולת מאוכל, משום שאבן אחת אינה מוגדרת כמעורבת עם הפירות, שאין שום יחס וחייבור בינה לפירות (אילת השחר, וכע"ז בהערות לגר"ש אלישיב).

הָכָא כְּכִלְכְּלָהּ פְּחוּתָה עֶסְקִינָן דְּאָבָן גּוֹפָה נְעִשִׂית דּוֹפָן לְכִלְכְּלָהּ - ובמשנה מדובר גם בפירות שאינם מיטנפין, ואין צריך לנערם ולנער גם את האבן מהכלכלה, כיון שצריך לאבן להיות דופן לכלכלה (תוס' ישנים ד"ה ונשדינה, בפי' ראשון). ועוד יש לפרש, שגם לתירוץ זה מדובר דוקא בפירות המיטנפין, אבל בפירות שאינם מיטנפין צריך לנער את האבן מהכלכלה ולהוליך בה פירות בשיעור מועט שיכולה להחזיק בלי שיפלו ממנה (תוס' ישנים שם, בפי' שני). ויש שפירשו, שלפי תירוץ זה מדובר גם בכלכלה שאין בה פירות, אלא שרוצה להביא בה פירות וצריך לאבן כדי לסתום את דופן הכלכלה, ומפני שנחשב לטטול מן הצד, התירוהו במקום הצורך (תוס' ר"ד; ריטב"א בפי' ראשון). ויש שפירשו, שכיון שהאבן מהודקת היטב, נחשבת כדופן הכלכלה ופקע ממנה שם מוקצה ומותרת בטלטול גם אם אין שם פירות [בדומה לאבן שבקירייה (לעיל קכה, ב)] (ריטב"א בפי' שני; ב"י א"ח שט, וחז"א א"ח מז, כב דעת הרמב"ם שבת כה, טז). ויש שהוסיף, שאף אם אין האבן מהודקת היטב, מותרת בטלטול אם יש שם פירות, שנחשבת כדופן הכלכלה מפני שמונעת מהם ליפול (ריטב"א שם).

■ להלכה, כלכלה נקובה שסתמה באבן, מותר לטלטלה, לפי שהאבן נעשית כדופן הכלכלה. ודוקא כשהידקה יפה לכלכלה או שקשרה, אבל אם לא כן אינה נחשבת כדופן הכלכלה (כרב חייא בר אשי בשם רבא, וכפירוש הרמב"ם [לפי ביאור הבי"ה החז"ר א בדעתו] והריטב"א [בפי' שני] [ש"ע א"ח שט, ב, ומשנ"ב שם, ו]. וכלכלה מלאה פירות ואבן בתוכה, אם הם פירות לחים [כגון תאנים וענבים] שאם ינערם יפסדו, יטלנה כמו שהיא. ואם הם פירות שאינם נפסדים, ינערם וינער גם האבן עמהם, ולא יטלנה עמהם. ואם היה צריך למקום הכלכלה, מטלטלה כמות שהיא (ש"ע שם, ג, וראה במשנ"ב שם פרטים נוספים). ובמקום שהמוקצה יפסד מחמת הניעור, אין צריך לנער [כדעת הבית מאיר (ראה לעיל ד"ה בפרות)] (ראה משנ"ב רעז, יח, ושעה"צ שט, יז, ומשנ"ב ש"י, לו).

לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שְׁטוּהָרָה לְמִטָּה וְטִמְאַה לְמַעְלָה - וצריך לטהורה, ואינו יכול ליטול את הטמאה בידים, מפני שהיא מוקצה, ולפיכך יטלטל הכל עד השולחן וישליך עליו הכל, ויטול את הטהורה (רש"י). ואין הפירות של התרומה הטהורה נאסרים מדין בסיס לתרומה הטמאה, שאין אוכלים נעשים בסיס לדבר האסור (מאירי לעיל קמא, ב, וראה גם לעיל ד"ה בכלכלה). ויש שפירשו, שאינם נאסרים מפני שפירות התרומה טמאה הונחו עליהם רק בדרך אקראי, שלא היה לו מקום אחר בכלי ליתנם בו, ולא בשביל שינוחו דוקא עליהם (מג"א שם, ו, ושלא כדעת התרומת הדשן, וכדלהלן).

דִּינָר אִי נָפִיל אֶתִי אָבוּהוּ לְאֶתוּי - וטעם האיסור אינו משום טלטול הדינר על ידי נטילת התינוק בידיו, אלא שמא יפול הדינר מיד התינוק ויבוא אביו לטלטלו, ואפילו אם אוחז בידו את התינוק והתינוק מהלך ברגליו כשדינר בידו, אסור (רש"י). ויש שפירשו, שדוקא כשנוטל את הקטן בידיו אסור, שמא מתוך שנדמה לאדם כאילו מטלטל הדינר שביד התינוק, יבוא לטלטלו גם אם יפול מיד התינוק (רמב"ן). ■ להלכה, נוטל אדם את בנו והאבן בידו, והוא שיש לבנו געגועין עליו. ולא תתירו אלא באבן בידו, אבל אם דינר בידו, אסור, ואפילו לאחוז את התינוק בידו והוא מהלך ברגליו, אסור, שמא יפול הדינר ויבוא אביו לטלטלו [כדעת רש"י]. ויש אומרים, שאם אינו נושא את התינוק אלא אוחזו בידו, מותר [כדעת הרמב"ן] [ש"ע א"ח שט, א, וראה במשנ"ב שם פרטים נוספים].

תְּהוִי כְּכִלְכְּלָהּ בְּסִיס לְדָבָר הָאָסוּר - והיא עצמה תיאסר בטלטול (רש"י). ואין לתרץ שמדובר בשכח את האבן על גבי הכלכלה [ואין הבסיס נאסר אלא כשהניח עליו את המוקצה מדעת (ראה להלן ע"ב)], משום שגם בשכח אסור לטלטל את הכלכלה עם האבן, אלא צריך לנער תחילה את האבן, ואילו במשנה מבואר שמותר לטלטל את הכלכלה עם האבן בתוכה (רשב"א; ריטב"א). ויש שפירשו, שהכלכלה נאסרת מדין בסיס אפילו אם שכח את האבן עליה, שהכלכלה עשויה לקבל מה שנותנים לתוכה ותשמישה בכך, ולכן היא בטילה למה שנותנים בתוכה (ריטב"א ושיטה להר"ן בשם הראב"ד).

כְּכִלְכְּלָהּ מְלֵאָה פִּירוֹת עֶסְקִינָן - והפירות עצמם אינם נעשים בסיס לאבן שעל גבם, משום שדרך פירות להיות בסיס לאבן, ונחשב שכל אחד מהם [-הפירות והאבן] עומד לעצמו (ריטב"א; שיטה להר"ן). ויש שפירשו, שאין הפירות נעשים בסיס משום שאין להם צורך באבן כלל (מאירי לעיל קמא, ב בתירוץ ראשון). ועוד, שאין אוכלים נעשים בסיס, שאינו מוקצה אותם מדעתו (ע"פ מאירי שם בתירוץ שני, ואור שמח שבת כה, טז).

וְלִשְׁדִּינְהוּ לְפִירֵי וְנִשְׁדֵּי לְאָבָן וְנִנְקְטִינְהוּ בְּיָדִים - וילקט את הפירות מהארץ ויחזירם לכלכלה ויטלטלם, ומדוע התירו לטלטל את האבן אגב הכלי והפירות (רש"י). ואע"פ שהכלכלה אינה נעשית בסיס לאבן, אם יכול לנער את האבן, אסור לטלטל את הכלכלה בלא ניעור (רשב"א; ריטב"א). ובגדר האיסור לטלטל בלא ניעור, ראה להלן ד"ה בפרות).

בְּפִירוֹת הַמִּטְנָפִין - שדוקא אם אפשר לנער ואינו מנער, מעשה הטלטול מתייחס גם למוקצה ומוגדר כמעשה טלטול של הפירות והאבן, אבל אם הפירות יפסדו בניעורו, ניכר שאין הטלטול מחמת המוקצה אלא מחמת הפירות, ובעל כורחו הוא מטלטל את המוקצה (חז"א א"ח מז, כב, וראה גם שם, ה). ויש שביאר, שגדר החיוב לנער בפירות שאינם מיטנפים הוא, שכיון שיש עצה להימנע מטלטול האבן, לא הקילו בזה, אף שהכלכלה היא בסיס לדבר האסור והמותר (משנ"ב שם, ט).

וההיתר לטלטל בלא ניעור הוא דוקא בדומה לפירות המיטנפים, שאם ינער יפסד ההיתר, אבל אם המוקצה הוא שיפסד בניעור [כגון תיבה שיש בה מעות ואבנים טובות, וירא לנער המעות שמא יגנבו], יש שסובר שאין לטלטל בלא ניעור, משום שבאופן זה הטלטול הוא לצורך דבר האסור (בית מאיר א"ח ש"י, ח בשם רעק"א,